מתרצת הגמרא: הַאי מַאי – מה הדמיון בין סיד ההיכל לקרום ביצה, בְּשְׁלָמָא בְּלֹא הקושיא מִסִּיד הַהֵיכָל, המשנה היתה מיושבת אף לשיטת רבי עקיבא, ומִקְרוּם בֵּיצָה לֹא קַשְׁיָא, משום דְּאַף עַל גַּב דְּקְרוּם בֵּיצָה מְתַאֲי דְּשָׁאֵת – נמוך בלובנו ורחוק משאת [שסיד ההיכל מפריד ביניהם], מכל מקום הוא מצטרף לשאת, מפני שרַחֲמָנָא אָמַר (ויקרא יד נו) 'וְלַשְּׂאֵת וְלַסַּפַּחַת', ולומדים מפסוק זה שיש סַפַּחַת [–תולדה] שהיא טְפֵילָה לִשְׂאֵת ומצטרפת אליו אַף עַל גַּב דְּמִנַּחְתָּא מִינֵּיהּ טוּבָא – שהיא ירודה ומרוחקת ממנו הרבה ויש מראה אחר שמפריד ביניהם. אֶלָּא – אולם מִסִּיד הַהֵיכָל קַשְׁיָא, שאם הוא תולדה של בהרת כמבואר במשנה 'שניה לה כסיד ההיכל', נמצא שאינו יכול להצטרף עם בהרת אביו לפי רבי עקיבא הסובר ש'זו למעלה מזו' וכל מראה מצטרף רק עם המראה הסמוך לו בלובן, שהרי שאת מפריד בין בהרת לתולדתו סיד ההיכל.

מסיקה הגמרא: אֶלָּא מְחַוְורְתָּא – בהיר וברור שמַתְנִיתִין – שהמשנה במסכת נגעים היא דְּלֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, שבמשנה מבואר שסיד ההיכל הוא תולדה של בהרת, ואילו לדעת רבי עקיבא לבהרת אין תולדה, ולשאת יש שתי תולדות, סיד ההיכל וקרום ביצה.

הגמרא מברררת היכן מבואר בדברי רבי עקיבא שכל מראה יכול להצטרף רק עם מראה הסמוך לו במעלת הלובן: וְהֵיכָא שָׁמְעִינַן – היכן אנו שומעים לְרַבִּי עֲקִיבָא שהוא סובר שצירוף המראות הוא דווקא באופן של 'זו לְמַעְלָה מִזּוּ', כלומר שמראה יכול להצטרף רק עם מראה הסמוך לו במעלת הלובן. אִילֵימָא – אם נאמר שאנו שומעים דין זה מֵהָא דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שָׁאַל יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא מֵרַבִּי עֲקִיבָא, מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ במשנה 'מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבָּעָה'. אָמַר לוֹ רבי עקיבא, וְאִם לָאו – אם לא יזכירו את שמות המראות, מַה יֹּאמְרוּ. השיב לו רבי יהושע, יֹאמְרוּ 'מִקְרוּם בֵּיצָה וּלְמַעְלָה טָמֵא', כלומר, מאחר שאין חילוק בדיני ארבעת המראות, היה ראוי יותר לומר בדרך קצרה שכל מראה שהוא יותר בהיר מקרום ביצה, טמא, שהרי אמר רבי מאיר (פסחים ג:), לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, ומדוע פירטה המשנה את ארבעת המראות. אָמַר לוֹ רבי עקיבא, הטעם שהמשנה פירטה את ארבעת המראות הוא בכדי לוֹמַר שיש לשנותם בסדר מסוים ולהשמיענו בזה שֶׁהֵם מִצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה דווקא בסדר שבו יש לשנות אותם. אָמַר לוֹ רבי יהושע, וְיֹאמְרוּ 'מִקְרוּם בֵּיצָה וּלְמַעְלָה טָמֵא וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה', ומי שילמד את המשנה יבין מעצמו שמראה יכול להצטרף רק עם מראה הסמוך לו במעלת הלובן. אָמַר לוֹ רבי עקיבא, הטעם שהמשנה פירטה את ארבעת המראות הוא בכדי לוֹמַר לְךָ דין אחר, שכָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן [–במראות] וּבְשְׁמוֹתֵיהֶן, אֵינוֹ רוֹאֶה – אינו יכול לראות אֶת הַנְּגָעִים, ואם כהן שאינו בקי ראה את הנגע וטימאו, אין הנגע טמא.

מדייקת הגמרא: רבי יהושע הקשה לרבי עקיבא שהמשנה תכתוב 'מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה' וְאִילּוּ 'מִסִּיד הֵיכָל וּלְמַעְלָה טמא ומצטרפין זה עם זה' לֹא קָאָמַר שהיה ראוי שהמשנה תכתוב, וּמְדִלֹּא אָמַר לֵיהּ – וממה שלא הקשה לו בנוסח זה, שְׁמַע מִינָּהּ דְּשָׁמְעִי לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר – שהוא ידע שרבי עקיבא סובר שִׁבּוּלְהוּ – ששתי התולדות, סיד ההיכל וקרום ביצה, הן תולדות של שאת וּלְבַהֲרִי – ויחד עם שְׁאֵת הם מִצְטָרְפִין. כלומר, אם דעת רבי עקיבא היתה שקרום ביצה הוא תולדה של אב אחד, וסיד ההיכל הוא תולדה של אב אחר, היה צריך רבי יהושע להקשות שהמשנה תכתוב 'מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין, ומסיד ההיכל ולמעלה טמא ומצטרפין', שהרי קרום ביצה מצטרף עם אב אחד, וסיד ההיכל מצטרף עם אב אחר. ומנוסח קושייתו משמע שדעת רבי עקיבא היא שקרום ביצה וסיד ההיכל הם תולדה של אב אחד, ואילו לאב השני אין תולדה כלל, ולכן די היה [לפי קושייתו של רבי יהושע] אם המשנה היתה כותבת 'מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין'. ומבואר שרבי עקיבא סובר שסיד ההיכל הוא תולדה של שאת, וצירוף המראות הוא 'זו למעלה מזו', דהיינו שקרום ביצה מצטרף עם סיד ההיכל ועם שאת, וסיד ההיכל מצטרף עם שאת, ושאת מצטרף עם בהרת.

דוחה הגמרא: וְדִלְמָא – שמא באמת רבי יהושע ידע שדעת רבי עקיבא היא שֶׁשְּׁאֵת וְתוֹלַדְתָּהּ מצטרפים וכן בַּהֶרֶת וְתוֹלַדְתָּהּ מצטרפים, ואכן הקשה לו שיהיה כתוב במשנה 'מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין, ומסיד ההיכל ולמעלה טמא ומצטרפין', אלא שהתנא של הברייתא לא הקפיד להביא את כל דברי רבי יהושע.

הגמרא מביאה מקור אחר שרבי עקיבא סובר שכל מראה יכול להצטרף רק עם מראה הסמוך לו במעלת הלובן: כשם שיש ארבעה מראות לבנים הנקראים 'חלוקים', כך יש ארבעה מראות 'פתוכים', דהיינו לבן שמעורבת בו אדמומית. הברייתא להלן עוסקת במראות פתוכים ומבארת את סדר צירופם זה לזה לשיטת רבי עקיבא. אֶלָּא יש ללמוד שרבי עקיבא סובר 'זו למעלה מזו' מִדְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מָשָׁל דְּרַבִּי עֲקִיבָא – משל על סדר צירוף המראות לדעת רבי עקיבא, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְאַרְבָּעָה כּוֹסוֹת שֶׁל חֶלֶב, כוס אֶחָד נָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁתֵּי טִיפִּין [–טיפות] שֶׁל דָּם, וְכוס אֶחָד נָפְלוּ לְתוֹכוֹ אַרְבַּע טִיפִּין שֶׁל דָּם, וְכוס אֶחָד נָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁמוֹנָה טיפות של דם, וְכוס אֶחָד נָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה טִיפִּין של דם, וְאָמְרִי לָהּ – ויש אומרים שלכוס הרביעי נפלו שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה טִיפִּין של דם. שֶׁכּוּלָּן מַרְאוֹת לוֹבֶן הֵן, אֶלָּא שֶׁזֶּה לְמַעְלָה מִזֶּה וְזֶה לְמַעְלָה מִזֶּה – שסדר צירוף המראות הוא לפי מעלת הלובן, כלומר, הראשון מצטרף עם השני, והשני עם השלישי, והשלישי עם הרביעי. ומבואר שרבי עקיבא סובר שמראה יכול להצטרף רק עם מראה הסמוך לו במעלת הלובן.

דוחה הגמרא: אֵימּוֹר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא – היכן אתה יכול לומר ששמעת מברייתא זו את דעת רבי עקיבא בְּמראה פָּתוּחַ – לבן שמעורבת בו אדמימות, שמראה פתוח יכול להצטרף רק עם המראה הפתוח הסמוך אליו במעלת הלובן, אולם בְּמראה חָלוּק – לבן ללא שום אדמימות, מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ – וכי שמעת את דעתו מברייתא זו, והלא יתכן שבמראה חלוק מודה רבי עקיבא שמראה יכול להצטרף גם עם מראה המרוחק ממנו במעלת הלובן. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר דִּכְי הֵיכִי דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ – שכשם ששמעת מהברייתא את דעת רבי עקיבא בְּפָתוּחַ, הָכִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ – כך אפשר לשמוע ממנה את דעתו בְּחָלוּק, מפני שאין חילוק בסברא בין פתוך לחלוק, עדיין אקשה לך, וּבְפָתוּחַ גּוּפֵיהּ [–עצמו] מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ – וכי שמעת את דעתו שמראה פתוך יכול להצטרף רק עם המראה הפתוך הסמוך אליו במעלת הלובן, (והתניא) [וְהָתְנַן] (נגעים פ"א מ"ב), רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מראה אֲדַמְדָּם [–פתוך] שָׁבָזֶה וְשֶׁבָּזֶה – שבמראה הראשון והשני, צבעו כְּיֵין חַמְּוּזִג בְּמַיִם, אֶלָּא החילוק ביניהם הוא שהפתוך שֶׁל בַּהֶרֶת עֲזָה כַּשֶּׁלֶג – בהיר ביותר, וְאילו הפתוך שֶׁל סִיד ההיכל הֵיכֶהָ הֵימֶנָּה – יותר כהה ממנו.

צריכה להיות העבודה דווקא באופן שהנפש האלוקית עובדת ומתייגעת עם הנפש הבהמית לבררה ולזככה כו'.

ממאמר י"ט כסלו ה'תשכ"ז

וְאִם אִיתָא – ואם אכן שנה רבי עקיבא שסדר צירוף המראות הפתוכים הוא בהרת, שאת, סיד ההיכל וקרום ביצה, ולפי סדר זה הם מצטרפים זה לזה, 'שֶׁל צָמַר דִּיהֶה הַיְמָנָה' מִיבָּעֵי לֵיהּ – היה צריך לשנות שהפתוך של צמר [דהיינו שאת] כהה מהפתוך של בהרת, ולא שהפתוך של סיד ההיכל כהה מהפתוך של בהרת, שהרי בסדר צירוף המראות שאת הוא המראה השני. משיבה הגמרא: אָמְרִי, אֵין הָכִי נַמִּי – אכן כך אמר רבי עקיבא 'של בהרת עזה כשלג ושל צמר דיהה הימנה'. וְהָתַנְיָא – וכן שנינו בברייתא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, לֹא שָׁאנֵי רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁל סִיד דִּיהֶה הַיְמָנָה' והתבוין שסיד ההיכל הוא המראה שאחר בהרת, אֶלָּא כוונת רבי עקיבא היתה לומר 'שֶׁל צֶמֶר דִּיהֶה הַיְמָנָה', ומה שאמר 'של סיד דיהה הימנה' הוא מפני שרבי ישמעאל (במשנה שם) דיבר על בהרת וסיד ההיכל.

הגמרא מבארת את המקורות של ארבעת המראות [בהרת, צמר לבן, סיד ההיכל וקרום ביצה]. מבררת הגמרא: וּמְנָלָן – מנין לנו דִּבַהֶרֶת עָזָּה – לבנה ובהירה ביותר הִיא. אָמַר אַבַּיֵי, אָמַר קְרָא (ויקרא יג ד) 'וְאִם בַּהֶרֶת לְבָנָה הִיא', ומדויק מתיבת 'הִיא' שדווקא הִיא [–בהרת] לְבָנָה, וְאֵין אַחֶרֶת לְבָנָה כמותה.

נאמר בתורה (ויקרא יג ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת'. הברייתא מבארת איך נראים המראות הכתובים בפסוק, ומדוע הם נקראים כך: תָּנוּ רַבָּנָן, 'בַּהֶרֶת' היא המראה הבהיר ביותר ונראית כְּעָמּוּקָה, מפני שכל מראה לבן הנמצא ליד מראה כהה, נראה עמוק יותר מהכהה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ויקרא יג כה) 'וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ שֵׂעָר לָבָן בַּבַּהֶרֶת וּמַרְאֶהָ עָמֹק מִן הָעוֹר', דהיינו כְּמַרְאֶה חַמָּה הַנראית עֲמוּקָה מִן הַצֵּל שהוא כהה. 'שְׂאֵת', אֵין שְׂאֵת אֶלָּא גָּבוֹהַּ, דהיינו שמראה כהה נראה גבוה יותר ממראה בהיר, ולכן נקרא 'שאת' מלשון התנשאות וגובה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ישעיהו ב יד) 'וְעַל כָּל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל הַגְּבָעוֹת הַנִּשָּׂאוֹת', ומבואר שלשון התנשאות הולך על גבעות והוא לשון גובה. 'סַפַּחַת', אֵין סַפַּחַת אֶלָּא טְפֵילָה – התיבה 'סִפחת' אינה שם של מראה, אלא היא מלמדת שיש מראה הנוסף ומתחבר אל המראה שהוזכר בפסוק, והוא תולדתו. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שמואל א' ב לו) 'וְאָמַר סָפְחֵנִי נָא אֶל אַחַת הַכְּהֻנּוֹת', הרי שלשון הסתפחות אינו שם של מראה, אלא לשון הוספה והתחברות לדבר אחר.

מבררת הגמרא: אַשְׁכְּחָן טְפֵילָה – מצינו מראה הנטפל לַשְּׂאֵת והוא תולדתו, שהרי נאמר 'שאת או ספחת או בהרת', ומשמע שתיבת 'ספחת' כוונתה למראה הנטפל למראה שהוזכר לפניו, אולם טְפֵילָה לַבַּהֶרֶת, מְנָלָן – מנין לנו שקיימת, ומהיכן לומדת המשנה בנגעים (פ"א מ"א) שיש תולדה לבהרת. משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי זֵירָא, נֶאֱמְרָה 'לִבְנָה' בַּשְּׂאֵת' [וְהִנֵּה שְׂאֵת לִבְנָה בָּעוֹר' (ויקרא יג ו)], וְנֶאֱמְרָה 'לִבְנָה' בַּבַּהֶרֶת [וְאִם בַּהֶרֶת לִבְנָה הִיא' (ויקרא שם ד)], ודורשים, מַה 'לִבְנָה' הָאֲמוּרָה בַּשְּׂאֵת יֵשׁ לָהּ טְפֵילָה, אַף 'לִבְנָה' הָאֲמוּרָה בַּבַּהֶרֶת יֵשׁ לָהּ טְפֵילָה.

הגמרא מביאה מקור נוסף שיש טפילה לבהרת: בְּמַתְנִיתָא תָּנָא – שנה התנא בברייתא, הַסֵּיל הַבָּתוּב לְ'סַפַּחַת' – את תיבת 'ספחת' בֵּין 'שְׂאֵת' לְ'בַּהֶרֶת', לוֹמַר לְךָ, כְּשֵׁם שֵׁיֵּשׁ טְפֵילָה לַשְּׂאֵת כָּךְ יֵשׁ טְפֵילָה לַבַּהֶרֶת.

שנינו במשנה (נגעים פ"א מ"א): שְׂאֵת כְּצֶמֶר לָבָן.

מבררת הגמרא: מַאי צֶמֶר לָבָן. מבארת הגמרא: אָמַר רַב בֵּיבִי אָמַר רַב אַסִּי, צֶמֶר נָקִי כבש בֶּן יוֹמוֹ – ביום הוולדו, שהאם לוחכת את הצמר והוא נקי ועדיין לא התלכלך, שֶׁמְּכַבְּנִין בּוֹ לַמִּילַת – שנוהגים לכסותו בבגד של עור כדי שלא יתלכלך ויעשו ממנו בעתיד בגדי צמר רך הנקראים 'מילת'.

הגמרא מביאה משל לבאר את סדר צירוף המראות לשיטת חכמים: אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מָשָׁל דְּרַבָּנָן – משל על סדר צירוף המראות לשיטת חכמים, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְתֵרֵי מַלְכֵי וְלִתְרֵי אִיפַּרְכֵי – לשני מלכים ולשני מושלים [שהם בדרגה פחותה מהמלכים], מַלְכוֹ שֶׁל מושל זֶה הוא בדרגה לְמַעְלָה מִמַּלְכוֹ שֶׁל מושל זֶה, וְאִיפַּרְכוֹ שֶׁל זֶה – והמושל הנמצא תחת המלך האחד הוא בדרגה לְמַעְלָה מֵאִיפַּרְכוֹ שֶׁל זֶה – מהמושל הנמצא תחת המלך השני. דהיינו, האבות נמשלו למלכים, והתולדות לאיפרכוסים [–מושלים], וסדר צירוף המראות הוא שאחד האבות נמצא מעל האב השני, והתולדה של האב הראשון נמצאת מעל התולדה של האב השני.

מקשה הגמרא: הַאי – [משל זה], 'זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה וְזֶה לְמַעְלָה מִזֶּה' הוּא, כלומר, הלא זו דעת רבי עקיבא שסדר צירוף המראות הוא 'זה למעלה מזה', שני אבות ואחריהם שתי תולדות [בהרת, שאת, סיד ההיכל וקרום ביצה], ואילו חכמים סוברים שסדר הצירוף הוא אב ותולדתו, אב ותולדתו [בהרת וסיד ההיכל, שאת וקרום ביצה]. מתרצת הגמרא: אֶלָּא כך הוא המשל, מַלְכוֹ שֶׁל זֶה לְמַעְלָה מֵאִיפַּרְכֵיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ – המלך של המושל האחד הוא בדרגה למעלה מהמושל שתחתיו, וּמַלְכוֹ שֶׁל זֶה לְמַעְלָה מֵאִיפַּרְכֵיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ – והמלך של המושל השני הוא בדרגה למעלה מהמושל שתחתיו. וכשהמלך הולך בדרך, מצטרף אליו המושל שתחתיו, ולא המלך האחר. דהיינו, סדר צירוף המראות הוא שכל אב מצטרף עם תולדתו, כמבואר במשנה בנגעים (פ"א מ"א), ולא אב עם אב ותולדה עם תולדה.

הגמרא מביאה משלים נוספים לבאר את סדר צירוף המראות לשיטת חכמים: רַב אָדָא בַּר אַבָּא אָמַר, סדר צירוף המראות לשיטת חכמים הוא כְּגוֹן מַלְכָּא וְאַלְקַפְטָא – מלך ושר, רוּפֵילָא – שר צבא וְרֵישׁ גָּלוּתָא – וראש הגולה. דהיינו, ארבע דרגות של שררה, מלכא יותר מאלקפטא, אלקפטא יותר מרופילא, ורופילא יותר מריש גלותא, ובאשר ארבעתם הולכים בדרך, הם הולכים לפי דרגת שררתם. וארבעת המראות נמשלו בלובנם לארבע דרגות זו פחות מזו, ומצטרפים זה לזה לפי סדר זה.

מקשה הגמרא: הַאי – [משל זה], 'זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה' הוּא, כלומר, הלא זו דעת רבי עקיבא שסדר צירוף המראות הוא 'זה למעלה מזה' לפי מעלת הלובן, שני אבות ואחריהם שתי תולדות, ואילו חכמים סוברים שסדר הצירוף אינו לפי מעלת הלובן, אלא אב ותולדתו, אב ותולדתו. מתרצת הגמרא: אֶלָּא כך הוא המשל, כְּגוֹן מַלְכָּא וְרוּפֵילָא – מלך ושר צבא, וְאַלְקַפְטָא וְרֵישׁ גָּלוּתָא – שר וראש הגולה. שסדר זה אינו לפי דרגת השררה, ואף על פי כן בשהמלך הולך בדרך מי שנלוה אליו אינו השר שהוא בדרגת שררה אחת פחות מהמלך, אלא שר הצבא שהוא בשתי דרגות פחות מהמלך, ומי שנלוה אל השר אינו שר הצבא שהוא בדרגה אחת פחות מהשר, אלא ראש הגולה שהוא בשתי דרגות פחות מהשר. וכן סדר צירוף המראות אינו לפי מעלת הלובן, אלא אב ותולדתו, אב ותולדתו, שהתולדה פחותה בשתי דרגות מאביה.

משל נוסף לשיטת חכמים בצירוף המראות: רָבָא אָמַר, כְּגוֹן שְׁבוֹר מַלְכָּא – מלך פרס וְזַיְירָא – ומלך רומי, ולכל אחד מהם יש איפרכוס [–מושל] שהוא בדרגה פחותה ממנו. וכן האבות הם כשני מלכים של שתי ארצות, ולכל אחד מהם יש תולדה המצטרפת עמו. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא, הֵי מִינַּייְהוּ – מי משני המלכים שהזכרת עָדִיף, מלך פרס או מלך רומי. אָמַר לֵיהּ רבא, בְּחוּרְשַׁיָּא קָא אָכֵיל לֵיהּ – אדם זה [רב פפא] ביערות הוא אוכל, כלומר הוא בודד ואין דעתו מעורבת בין בני אדם, ולכן הוא שואל איזו מלכות עדיפה, פרס או רומי, ואינו יודע שרומי עדיפה מפרס. פּוֹק חֲזִי – צא וראה טִיבְעָא דְּהַאי גַּנֵּי בְּעָלְמָא – שימעה של איזו ארץ מרובה יותר בעולם, ודאי שימעה של רומי, דִּכְתִיב בפתרון חלומו של דניאל שפתר לו המלאך (דניאל ז כג) 'חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא מַלְכוּ רְבִיעָאָה תֶּהֱוֵא בְאַרְעָא דִּי תִשְׁנָא מִן כָּל מַלְכְוָתָא וְתֵאכֻל כָּל אַרְעָא וּתְרוֹשְׁנַהּ וְתַדְקִנַּהּ', כלומר, החיה הרביעית היא תהיה המלכות הרביעית בארץ, ותהיה משונה מכל המלכויות, ותחריב את כל הארץ ותדוש אותה ותשחק אותה דק דק. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן על פסוק זה, זוֹ מלכות רוֹמִי חֲיֵיבָת – הרשעה, שֶׁטִּיטְיָעָהּ – ששימעה יָצָא בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

המשך בעמוד קיג

משל נוסף לשיטת חכמים בצירוף המראות: **רָבִינָא אָמַר, כְּגוֹן גְּלִימָא דַּעֲמַר** – טלית חדשה של צמר **וְשַׁחֲקֵיהּ** – ובלויים [טלית שנתבלתה] שלה, **סְרִינָא דְּכִיתָּנָא** – סדין חדש של פשתן **וְשַׁחֲקֵיהּ** – ובלויים שלו. דהיינו, טלית צמר חדשה לבנה מעט יותר מסדין כותנה חדש, אבל לבנה הרבה יותר מטלית צמר בלויה, וכן סדין כותנה חדש קרוב יותר ללובן של טלית צמר חדשה ורחוק מסדין כותנה בלוי. וכן האבות נמשלו לטלית צמר וסדין כותנה חדשים, שהם קרובים זה לזה במעלת הלובן, אולם התולדות רחוקים מהאבות בלובנן. ואף על פי כן, כל תולדה מצטרפת עם אביה, מפני שהם מאותו מין.

שנינו במשנה (לעיל ב.): **אֶת שֵׁשׁ בָּהּ יְדִיעָה כַּהֲלָכָה וכו'** וידיעה בסוף והעלם בינתים, הרי זה בעולה ויורד.

נאמר בתורה בחיוב קרבן עולה ויורד על טומאה בשוגג (ויקרא ה ב) 'אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם'. הגמרא דנה מנין שכוונת התורה לטומאת מקדש וקדשיו: **תָּנוּ רַבָּנָן, מִנַּיִן שֶׁאֵין הַכָּתוּב** העוסק בקרבן עולה ויורד **מְדַבֵּר אֶלָּא בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו** על ידי אכילת קדשים או כניסה למקדש בטומאה, ואינו מדבר על עצם הנגיעה בטומאה אף ללא אכילת קדשים או כניסה למקדש. שהרי בפסוק לא נאמר שחיוב הקרבן הוא על טומאת מקדש וקדשיו, ויתכן לפרש שהפסוק מדבר על עצם הנגיעה בטומאה, ועל נגיעה בשוגג בדבר טמא יש חיוב קרבן עולה ויורד. משיבה הברייתא: **וְדִין הוּא** – אתה יכול לדון בעצמך, **הוֹאִיל וְהפסוק הַזָּהִיר וְעָנַשׁ** – כתב אזהרה ועונש **עַל הַטּוּמְאָה** במזיד, **וְחִייֵב קָרְבָּן** עולה ויורד **עַל הַטּוּמְאָה** בשוגג, **מָה כְּשֶׁהַזָּהִיר וְעָנַשׁ עַל הַטּוּמְאָה** במזיד, **לֹא הַזָּהִיר וְעָנַשׁ אֶלָּא עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו**, ולא על נגיעה בדבר טמא ללא אכילת קדשים או כניסה למקדש, **אַף כְּשֶׁחִייֵב קָרְבָּן עַל הַטּוּמְאָה** בשוגג, **לֹא חִייֵב אֶלָּא עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו.**

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא** – שמא תאמר שחיוב קרבן עולה ויורד נאמר על כהן טמא שאכל **תְּרוּמָה, שֶׁהרי** גם על אכילת תרומה בטומאה במזיד **הַזָּהִיר הכתוב וְעָנַשׁ,** שנאמר (ויקרא כב ד) 'בְּכָל זֶרַע אַהֲרֹן הוּא נָגוּעַ וְהַצָּרוּעַ וְהַזָב בַּזָּבִים לָא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר', ונאמר (שם כב ט) 'וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ' שחייב מיתה בידי שמים. משיבה הגמרא: **לֹא אֲשֶׁכַּחַן** – לא מצינו **עָוֹן** שבמזיד יש בו חיוב **מִיתָה** בידי שמים **דְּחַייֵב עָלָיו קָרְבָּן** – ובשוגג יש עליו חיוב חטאת, ורק על עון שבמזיד יש בו חיוב כרת מצינו שבשוגג יש עליו חיוב חטאת. ולפיכך אין לפרש את הפסוק של חיוב קרבן עולה ויורד לענין תרומה.

שואלת הגמרא: **אֵימָא** – שמא תאמר **הָנֵי מִילֵּי** – שדין זה שלא מצינו חיוב חטאת אלא על עון שבמזיד יש בו חיוב כרת הוא רק **בְּקָרְבָּן קָבוּעַ** – בקרבן שאין בו חילוק בין עשיר ועני, **אֲבָל**